

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

МАТЕРІАЛИ
*ХІІ Міжнародної науково-
практичної конференції здобувачів
вищої освіти і молодих науковців*
**«НАУКА, ОСВІТА, СУСПІЛЬСТВО
ОЧИМА МОЛОДИХ»**

26 травня 2020 року
м. Рівне

ББК 72

НАУКА, ОСВІТА, СУСПІЛЬСТВО ОЧИМА

УДК 001+37+316.3 **МОЛОДИХ: Матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих науковців. - Рівне: РДГУ.- 2020.- 375 с.**

Н-34

Організаційний комітет:

Постоловський Руслан Михайлович – заслужений діяч науки і техніки України, професор – голова оргкомітету;

Дейнега Олександр Вікторович – доктор економічних наук, професор – заступник голови оргкомітету;

Тимошук Олександр Станіславович – кандидат педагогічних наук, доцент – заступник голови оргкомітету;

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор;

Петрівський Ярослав Борисович – доктор технічних наук, професор;

Немеш Олена Миколаївна – доктор психологічних наук, професор;

Сяський Андрій Олексійович – доктор технічних наук, професор;

Гон Максим Мойсейович – доктор політичних наук, професор;

Войтович Ігор Станіславович – доктор педагогічних наук, професор;

Виткалов Сергій Володимирович – доктор культурології, професор;

Батишкіна Юлія Валеріївна – кандидат технічних наук, доцент;

Кирильчук Олександр Миколайович – кандидат філологічних наук, доцент;

Трофімчук Володимир Миколайович – кандидат педагогічних наук, доцент;

Назарук Марія Володимирівна – кандидат технічних наук, старший викладач;

Михальчук Романн Юрійович – кандидат історичних наук, доцент;

Лагодюк Павло Степанович – здобувач вищої освіти.

Важлива інформація: відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та дотримання норм академічної доброчесності несуть автори публікацій. Оргкомітет конференції залишає за собою право незначного редагування та скорочення поданих для публікації чи опублікування матеріалів.

Рекомендовано до друку Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол №5 від 28.05.2020р.)

10. Я у світі: програма розвитку дитини дошкільного віку (нова редакція). У 2 ч. Ч. II. Від трьох до шести (семи) років / Аксьонова О.П., Аніщук А.М., Артемова Л.В. [та ін.]; наук. кер. О.Л. Кононко. Київ, 2014. 452 с.

ДИДАКТИЧНА КАРТИНА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ

Глодовська І.В., здобувач вищої освіти

Маліновська Н.В., кандидат педагогічних наук, доцент

Рівненський державний гуманітарний університет

Дидактична картина займає важливе місце в системі засобів розвитку зв'язного мовлення дітей дошкільного віку. Вона містить конкретно-чуттєвий матеріал для розповіді, збуджує їхню увагу й почуття, розвиває мислення, спонукає до вияву самостійності, ініціативи й творчості. У дітей формується свідоме художньо-естетичне сприймання, активізується мовленнєвотворча діяльність, яка за умови правильно організованого навчання сприяє розвитку початкових літературно-художніх здібностей, стимулює та збагачує інші види дитячої творчості.

Велику увагу дидактичній картині як засобу розвитку зв'язного мовлення дітей приділяли А.Богущ, Н.Гавриш, Н.Смольникова, Є.Тихеева, С.Русова, К.Ушинський та ін.

Розвиток процесу сприймання картини в дошкільному віці відбувається за трьома напрямками: по-перше, змінюється відношення до картини як до відображення дійсності, по-друге, розвивається вміння правильно співвідносити картину з дійсністю, бачити саме те, що на ній зображено, і, нарешті, удосконалюється інтерпретація картини, розуміння її змісту. У своєму вмінні сприймати картину дитина проходить кілька етапів: спочатку вона лише називає, перераховує окремі предмети, зображені на картині, дає коротку їй характеристику; потім починає більш повно, точно і образно характеризувати зображене, використовуючи для цього різні виразні засоби [4, с. 49].

На відміну від малюків, які здатні називати, перераховувати елементи зображення та самостійно помічати лише найбільш яскраві й великі за розміром зображення, діти старшого дошкільного віку вже готові встановлювати зв'язки між фрагментами зображення, описувати дії і стан об'єктів зображення. Водночас, як і малюки, діти цього віку також потребують підтримки з боку дорослого під час сприймання картини, який за допомогою запитань і завдань спрямовує їхню увагу на картину, на ті фрагменти, що залишилися поза увагою, спонукає до самостійних пошукових дій та елементарних висновків [1, с. 6].

Структура заняття з навчання розповіді за змістом дидактичних картин включає дві частини: організація сприймання дітьми змісту картини та керівництво процесом розповідання. Успішність чи продуктивність другої частини заняття, тобто якість дитячих розповідей, значною мірою залежить від продуманої, ретельно проведеної першої, яка забезпечує глибоке сприймання та усвідомлення дітьми картини [6, с. 62].

Зміст, тематика картин, що використовують на заняттях у старшій групі закладу дошкільної освіти, повинні мати пізнавальний та естетичний акцент. У вступній бесіді доречною буде узагальнювальна розмова про пори року, життя тварин, людські стосунки тощо, тобто те, що налаштовує дітей на сприймання картини. Звернення до власного досвіду дітей, участь у полілозі з теми заняття, лексико-граматичні вправи також активізують мисленнєву й мовленнєву діяльність дошкільників, спонукають їх до вияву ініціативи.

Вдалим прийомом навчання розповіді є бесіда, що відбувається після самостійного розглядання картини дітьми. Основну групу запитань, яку вихователька готує заздалегідь, становлять запитання про загальний зміст, характер картини, ті, що стосуються опису, характерних дій головних персонажів картини, а також запитання, спрямовані на аналіз емоційного стану, засобів вираження експресії, на естетичну оцінку зображеного [3, с. 123].

У старшому дошкільному віці бесіду за змістом картини можна розпочати з аналізу її первісної чи пошуку більш вдалої, точної назви. Після самостійного розглядання вихователька звертається до дітей: «Картина має назву «Зимові розваги», Як ви вважаєте, чому вона так називається? Що означає слово «розваги»? Як, на вашу думку, можна було б назвати її по-іншому? Поясніть свій варіант». Це дає змогу дітям осягнути картину в цілому, щоб потім перейти до детальнішого її розгляду.

Запитання про дії та характери персонажів полегшують дітям виконання завдань щодо виокремлення частин картини, сприяють вдумливому їх розгляданню. Ефективним прийомом, який допомагає увійти в ситуацію, зображену на картині, є «віртуальні діалоги» [2, с. 479].

Навчання дітей розповіді за картиною позитивно впливає на поведінку дітей, на вироблення в них якостей, необхідних для успішного навчання в школі. У дітей виникають інтерес до занять, вимогливість до себе, здатність уважно стежити в процесі занять за вказівками педагога і мовою товаришів, прагнення до самостійності вимогливість до своєї мови і мови інших, самокритичність та інші якості [5, с. 50].

Отже, цілеспрямоване використання дидактичної картини в освітньо-виховному процесі закладу дошкільної освіти сприяє розвитку зв'язного мовлення дітей передшкільного віку.

Список використаних джерел

1. Богущ А. М., Гавриш Н.В. Вчимося складати розповіді: навчання дітей п'ятого року життя розповідання за сюжетними картинами. Київ: Генеза, 2016. 32 с.
2. Богущ А. М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах. Підручник. 2-ге вид., випр. і доповн. Київ: Видавничий дім «Слово», 2011. 704 с.
3. Богущ А. М., Гавриш Н.В. Розвиток мовлення дітей старшого дошкільного віку: навчально-методичний комплект: посібник та предметні картинки. Київ: Генеза, 2013. 160 с.
4. Ваганова Н.А. Психологічні особливості сприймання старшими дошкільниками картин. *Актуальні проблеми психології: проблеми психології творчості: збірник наукових праць*. За ред. В.Моляко. Т. 12. Вип. 6. Житомир: Видавництво ЖДУ ім. І.Франка, 2009. С. 46-51.